A Szegedi Orvostudományi Egyetem története

Írta: dr. Nagy István docens

(Folytatás)

A felszabadulás után *Szent-Györgyi* Albert Budapestre távozik, majd az Egyesült Államokba. Tanszéki utóda *Straub* F. Brunó 1951-ig, amikor Pestre távozik és tanszékének vezetését *Krámli* András veszi át. 1947-ben Budapestre nyer kinevezést *Baló* József a kórbonctan és kórszövettani intézet igazgatója is, s tanszéki utóda *Korpássy* Béla, az ő tragikus halála után pedig *Ormos* Jenő. Baló József távozása után nem sokkal betöltik a Törvényszéki Orvostani tanszéket is *Fazekas* I. Gyula személyével.

1960-ban meghal Ditrói Gábor, szemészprofesszor, s tanszékét *Radnót* Magda, majd alig egy évvel később *Kukán* Ferenc örökli.

Új tanszékek, elméleti intézetek és klinikák. 1948—1962

1948-ban alakul meg az Orvosbiológiai intézet *Gelei* József vezetésével. Az intézet működését az anatómiai intézet által kölcsönadott két helyiségben kezdi meg, és az Ady-téren, majd a Máhrer-házon (a jelenlegi könyvtár épülete) átkerül jelenlegi helyére, amelyben előzőleg a sebészeti anatómiai és műtéttani intézet működött. Gelei József halála után a biológiai tanszéket *Csik* Lajos vezeti, aki szintén elhalálozik és tanszéki utóda *Kiszely* György. Ebben az időszakban létesül a II. sz. belgyógyászati és a II. sz. sebészeti klinika. A II. sz. sebészeti klinika kezdettől fogva az I. sz. sebészeti klinika épületében működik *Láng* Imre vezetésével. A II. sz. belklinika az I. sz. Városi Kórház épületében kezdi meg működését és csak a megfelelő átalakítások elvégzése után kerül a jelenlegi helyére, a bőrklinika épületébe. Első igazgatója *Czoniczer* Gábor, aki 1957-ben külföldről nem tér vissza, s tanszékére *Julesz* Miklós nyer kinevezést. *Hetényi* Géza halála után az I. sz. Belklinika vezetését *Julesz* Miklós veszi át, és helyét a II. sz. belklinikán *Földi* Mihály foglalja el. Ugyanezen időben létesül a kóréléttani intézet, s a tanszéket *Karády* István kapja meg. A fejlődés ezen nagyszerű idejében alakul meg a Rtg-klinika *Szenes* Tibor vezetésével, valamint válik ki az orvosvegytani intézetből, mint külön tanszék, a biokémiai intézet, amelynek élére végleges kinevezést 1968. január 1-ével *Guba* Ferenc nyert.

1960-ban lesz külön tanszék a fül-orr-gége klinika. A felszabadulástól kezdődően a fül-orr-gége klinikát, akkor még ún. rendelőintézetet, *Görgényi* Gyula tanszékvezető docens vezeti 1959-ben bekövetkezett haláláig. Utóda *Szabon* József tanszékvezető docens.

1962-ben létesül a II. sz. fog- és szájbeteg klinika, melynek élére *Tóth* Károly kerül, az I. sz. fogklinika melletti régi DEMKE házban. Hattyassy professzor egy évvel ezelőtt történt nyugdíjba vonulása óta mindkét fogászati klinika vezetője Tóth Károly.

Akkor létesül az EÜ. szervezési tanszék is, melynek első vezetője *Vilmon* Gyula miniszterhelyettes. Jelenlegi vezető megbízással *Zalányi* Sámuel adjunktus.

1957-ben jön át a régi Fodor utcai épületből jelenlegi helyére, a volt hadtestparancsnokság épületébe a Gazdasági Hivatal, hol helyet kap a Hugonnai Vilma leánykollégium, a Szakszervezet klubhelyisége, majd nem sokkal a mai idők előtt a Szakszervezeti Bizottság is. A 60-as évek elején létesül a bőrklinika épületben a nővérszálló, s kap új, korszerű elhelyezést a Gazdasági Műhely is.

Elhalálozások, személyi veszteségek

1963-tól kezdődően csaknem évenként újabb szomorú személyi veszteségek érik Egyetemünket. Egymás után halnak el *Rávnay* Tamás, *Kanyó* Béla, *Jancsó* Miklós és *Gellért* Albert professzorok. A bőrgyógyászati klinika vezetése *Simon* Miklós, a közegészségtani tanszék *Berencsi* György, a gyógyszertani tanszék *Szekeres* László, az anatómiai, szövet-fejlődéstani tanszék pedig *Csillik* Bertalan személyével nyer betöltést.

1951-től kezdődően a rohamosnak mondható fejlődés annak a következménye, hogy a magyar egészségügy korszerűsítésére és egységesítésére irányuló kormánytörekvések egyetemi vonatkozásban azt eredményezték, hogy a tudományegyetemek orvostudományi karai kiváltak eredeti kereteikből és az Egészségügyi Miniszter főhatósága alatt önálló, egy fakultással rendelkező orvostudományi egyetemekké váltak. Így történt ez Szegeden is. Erre az 1951. január 28-án kelt 27/1951. M. T. sz. kormányhatározat intézkedett. Itt említjük meg azt is, hogy még 1951. folyamán eldőlt, hogy a szegedi gyógyszerészképzés is a Szegedi Orvostudományi Egyetem feladata. Ez az egyetem 1957 őszéig egy tudománykarral működött. Közben azonban kialakultak a gyógyszerészképzés tanszékei, melyekből az 1957. évi 64. sz. törvényerejű rendelet gyógyszerésztudományi kart létesített.

A Gyógyszerésztudományi Kar létrehívása és működése

Gyógyszerészképzés Szegeden kezdettől fogva volt. Ezen képzésnek a bölcsője az egyetemi gyógyszertár, melyhez később kapcsolódik a gyógyszerészeti intézet, *Dávid* Lajos egyetemi tanár vezetésével, valamint a gyógyszerismereti intézet, amelyet egy ideig a gyógyszertani intézet mindenkori professzora vezetett. A gyógyszerismereti intézet később gyógynövény és drogismereti intézetté alakult át és a tanszéket *Novák* István kapja meg. Ezután létesül a gyógyszerhatástani intézet *Dirner* Zoltán vezetésével a Hunyadi János sugárút 5. sz. alatti épületben. Egyetemünkhöz kapcsolódik a gyógyszerészvegytani intézet *Köszegi* Dénes, majd nyugdíjbavonulása után *Winkler* Elemér vezetésével. 1959-ben a gyógyszerészeti intézet gyógyszertechnológiai intézetté alakul át, melynek élére *Kedvessy* György nyer kinevezést. Mint ismeretes a gyógyszerészkari intézetek ma már az Eötvös utcai külön épületben működnek dékáni hivatalukkal és tanulmányi osztályukkal együtt. Egyébként ebben az épületben tanyázott egy ideig a Hugonnai Vilma diákkollégium egy részlege, valamint a szemészeti klinika addig, amíg a klinika felújítása, kibővítése és az Egyetem legnagyobb befogadóképességű előadóterme építésének befejezése meg nem történt.

(Befejezését következő számunkban közöljük.)

Radnóti Miklós a szegedi egyetemista

Hatvan évvel ezelőtt született Radnóti Miklós, a modern magyar költészet József Attila mellett és után legjelentősebb alakja; s ugyancsak idén lesz huszonöt éve annak, hogy mártírhalált halt a fasizmus utolsó magyarországi áldozatai között. Jenő István írását a szegedi egyetemista Radnóti Miklósról ez alkalomból közöljük.

1930. SZEPTEMBERÉBEN jött Budapestről Szegedre, s itt az egyetem bölcsészeti karának magyar és francia irodalomtörténeti előadásait hallgatta. 1934. március-áprilisában írta meg *„Kaffka Margit művészi fejlődése"* című doktori értekezését. Ez az időszak és éppen doktori értekezésének megírása hozott össze Radnóti Miklóssal.

Ma már köztudomású, hogy Radnóti szegedi tartózkodásának már első éveiben szegedi barátaival, a haladó szellemű fiatal irodalmárokkal megalakította a SZEGEDI FIATALOK MŰVÉSZETI KOLLÉGIUM-át. E társaságnak többek között tagjai voltak: *Ádám László, Árvai Erzsi, Baróti Dezső, Bódis Gábor, Bodoni Irma, Buday György, Erdei Ferenc, Hont Ferenc, Kormányos István, Kun József, Ortutay Gyula, Széll István, Tolnai Gábor* és *Tomori Viola*. Ezek nagyobb részével én is jó barátságban voltam és egy délután a Royal kávéházban Kormányos István révén ismerkedtem össze Radnóti Miklóssal. Éppen doktori értekezésre készült és panaszkodott Kormányosnak, hogy képtelen egy megfelelő gépírónőt találni, aki legépelné disszertációját. Mindketten csodálkoztunk ezen, mert hiszen éppen elég állásnélküli gépírónő volt akkor a városban, no meg voltak erre alkalmas leíró irodák is.

— Nekem ez egyik sem jó — mondotta —, mert én diktálni szeretném azt és csak késő este, vagy éjszaka a lakásomon.

Kormányos, tudván azt, hogy jól gépelek, reám nézett, mint aki kérdezi, hogy nem-e vállalnám el ezt a munkát. Nyomban megértettem a hang nélküli célzást és felajánlottam Radnótinak a segítségemet.

RADNÓTI EKKOR UTOLSÓ szegedi lakhelyén, a Bokor utca 2. szám alatt, *dr. Wolf Ferenc* városi tisztifőorvosnál, egy emeleti, külön bejáratú, kicsiny bútorozott szobában lakott, albérletben. Este, a megbeszélt időben fel is mentem hozzá, ahol a Művészeti Kollégium két tagja volt éppen nála. Bizony a munkához nagyon nehezen fogtunk hozzá. Irodalmi viták, politikai, társadalomtudományi problémákkal volt túlfűtött a kis hónapos szoba, s mire a vendégei elmentek, már 11 óra is elmúlt és csak azután fogtunk hozzá a munkához.

Radnóti tipikusan oktató, tanárosan magyarázó típus, de emellett rendkívül kellemes társalgó, megnyerő modorú fiatalember volt. Amikor diktálta disszertációját, úgyszólván minden új gondolatnál, mondatfűzésnél elgondolásainknak mintegy igazolásaként, megindokolta, hogy mit miért írat le. Kéziratából csak a címszavakat nézte. A majdnem kétszáz oldalas disszertációjának nagy részét fejből diktálta és soha nem volt arra szükség, hogy akár egy mondatrészt is helyesbítsen.

□

A NAPONKÉNTI késő estétől sokszor reggelig tartó ottlétemnek hosszabb idejét töltöttük inkább beszélgetésekkel, mint az értekezés írásával. Tovább, mint négy hétig is eltartott e munka és amikor készen lettünk vele, utána is gyakran feljártam hozzá éjszakai beszélgetésekre, úgy, hogy meleg barátság fejlődött ki közöttünk.

A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma, illetve ennek tagjai gyakran kijártak a Hétvezér-utcai *Munkásotthonba* és ott tartottak irodalmi és társadalompolitikai előadásokat. Szavalókórusokat is szerveztek, melynek vezetője *Széll István* volt. Ezek az előadások, összejövetelek mind gyakoribbakká váltak, így azután a hatóságok is felfigyeltek a Kollégium működésére és tagjait a rendőrség éber szemmel figyelte. Egyik este, amikor felmentem Radnótihoz, Kormányos Istvánnal éppen arról tárgyaltak és most már nevetve és vidáman mesélték nekem, hogy milyen szerencse, hogy a Kollégiumnak van két olyan tagja, akiknek az édesapjuk *méltóságos úr*. Az történt ugyanis — mesélte Kormányos —, hogy a rendőrség le akarta buktatni a Művészeti Kollégiumot, de *Buday* György egyetemi tanár édesapja és *Széll* István ügyvédi kamarai elnök, felsőházi tag édesapjára, tehát a két méltóságos úrra való tekintettel, *Buócz Béla* főkapitány eltekintett ettől.

RADNÓTI HÁZIGAZDÁJA, dr. Wolf tisztifőorvos, érdekes, különc ember volt. Nyolc-tíz nyelven beszélt tökéletesen és ő volt a város hivatalos tolmácsa is. Beutazta Európa összes országain kívül Amerikát, az afrikai gyarmatokat, Burmát, Kínát, Japánt és mindenhonnan hozott saját készítményű fényképeket és filmfelvételeket. Akkoriban neki volt egyedül Szegeden filmfelvevő és ehhez megfelelő vetítő gépe. Nőtlen ember lévén, idős házvezetőnője vezette háztartását. Szépen berendezett lakása volt és a kapubejáratnál kezdődő belső falépcsőn feljárattól kezdve az összes mellékhelyiségeken keresztül a manzardig a falakat magakészítette egzotikus vidékekről felvett nagyított fényképek díszítették. Egy alkalommal, amikor csengetésemre Radnóti kinyitotta a kaput, Wolf is a lépcsőházban volt, s látva, hogy nézem a szép képeket, odajött hozzánk és a kölcsönös bemutatkozás után magyarázgatta a képek eredeti színhelyét. Radnótit nagyon kedvelte. Sokszor bekopogott munka közben hozzá, egy-egy csésze ceyloni teával, vagy feketével, amit együttesen fogyasztottunk el kellemes beszélgetés közepette.

□

AMIKOR MAJD EGY HÓNAPIG tartó éjszakázás után a Kaffka Margitról szóló doktori értekezés végéhez közeledtünk, sokáig meditált a befejező részen. Végül is egy *Ady Endrének Hatvany Lajoshoz* intézett levelének idézetét diktálta:

„...Tegnap beszélgettünk Kaffka Margittal és Ignotusszal: mi hároman fogunk hamarosan a legrettentőbb, legutolsóbb végre jutni... Kihullunk s nem veszik észre, hogy kihullottunk."

Utána saját megjegyzéseként ezzel fejezte be a disszertációt:

„Kaffka Margitnál beteljesedett a jóslat. Kihullott, és hogy kihullott, nem vették észre, csak a rosta körül álldogálók."

— *Látod*, — mondta — *ezt egy kicsit magamra is vonatkoztathatom.*

Radnóti eléggé pesszimista beállítottságú ember volt, de ez a pesszimizmus a saját jövője vonatkozásában élt benne. Egyszer együtt voltunk a színházban és *Rostand* Cyrano-ját néztük meg. Láthatóan élvezte az előadást és Cyrano orr-monológjának befejezésekor, mint ahogy a nézőtéren mindenki, ő is lelkesen tapsolt. Majd odaszólt hozzám:

— *Ha én ilyen lennék, mint amilyennek Rostand Cyranoját megteremtette, nem az a jövő várna rám, mint amiben részem lesz...*

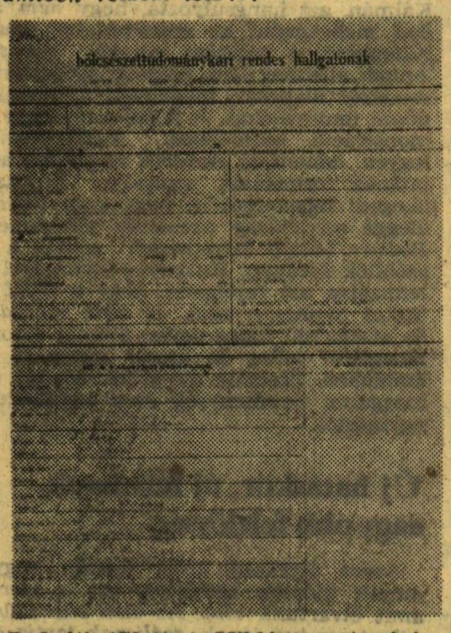

Radnóti (Glatter) Miklós egyetemi indexe.

Sajnos, neki lett igaza! Barátja, Tolnai Gábor: *„Levél Radnóti Miklóshoz"* című írásában így ír:

„...Másfél évtizednyi költői pályádból tíz esztendőn keresztül folyvást a halálra készültél. Nem a békés, a csendes, a természetes halálra, hanem az embertelenre, az erőszakosra..." Majd idézi a harmincas években írt egyik versének részletét: *„...Miről beszélhetek? tél jön s háború jön; / törten heverek majd, senkise lát; / férges föld fekszik a szájamban és szememben / s testem gyökerek verik át."*

...És ez be is következett 1944. novemberében...

□

ELSZORULÓ SZÍVVEL és könnyes szemmel emlékezem vissza a harmicöt évvel ezelőtti találkozásunkra, barátságunkra és a huszonöt év előtti halálára, melynek pontos dátumát soha nem fogják megállapítani, mert a feljegyzések és a hivatalos adatok is csupán annyit árulnak el, hogy 1944. november 6. és 11-ike között Győr közelében, *Abda* község határában ölték meg SS-katonák, vagy nyilas hordák és egy töltésoldalban, jeltelen munkaszolgálatos tömegsírban az egyik holttest szétfoszlott ruhájából előkerült személyi lap alapján megállapították, hogy Radnóti Miklós költőt itt földelték el a fasiszta gyilkosok.

Hogy Radnóti Miklós, a szegedi egyetemista mit jelentett Szegednek és Szeged mit jelentett Radnóti Miklósnak, — hadd idézzem jó barátjának, Ortutay Gyulának. 1948-ban, a szegedi Radnóti-emléktábla leleplezésén elmondott beszédének néhány mondatát:

„...Kit gyászolunk e gyászban mégis ünneplő szívvel? Radnóti Miklóst, a költőt, akinek árnyas, kemény, szenvedélyes s mégis jó derűvel enyhe arca egyik őre lesz városunk szellemének, s aki élete egyik legtermékenyebb s talán egyik legboldogabb idejét töltötte itt. A szegedi táj fájdalmas varázsát Tömörkény, Móra, Juhász Gyula szegedi írók mellett immár Radnóti költeményei is őrzik a magyar halhatatlanságnak..."

□

NÉHÁNY ÉVVEL EZELŐTT csupán emlékezésként és talán kíváncsiságból is, elmentem megnézni Radnóti régi lakását, — ahol oly sok éjszakát beszélgettünk át egy-fekete és néhány pohár konyak mellett, — bizony sok meglepetés ért. Wolf főorvos még 1944-ben öngyilkos lett és amikor az új házigazda beengedett, a lépcsőfeljáró falán most is — mint akkor — képek voltak sorjában felrakva, de nem azok az egzotikus vidékekről készült művészi fotográfiák, hanem tarka, színes reprodukciók. A lakásban egy nagy család lakik, a szobákból gyermekzsivaj hallatszik ki és Radnóti szobájából — konyha lett...

JENŐ ISTVÁN